

Nr 263.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående vittne vid vissa rättshandlingar; given Stockholms slott den 12 april 1946.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag med särskilda bestämmelser angående vittne vid vissa rättshandlingar.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

F ö r s l a g

till

L a g**med särskilda bestämmelser angående vittne vid vissa rättshandlingar.**

Härigenom förordnas som följer.

Erfordras enligt lag, att avtal eller annan rättshandling företages eller eljest bekräftas med vittne, må som sådant vittne ej godkännas den, mot vilken rättshandlingen skall företagas, ej heller den, som är under femton år eller som på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten saknar insikt om betydelsen av sådan bekräftelse.

Har till vittne tagits någon, som enligt vad nu sagts ej är behörig, vare hans vittnesbekräftelse utan verkan.

Om testamentsvittne är särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1948.

Vittnesbekräftelse å rättshandling, som ingåtts före nämnda dag, må, om den skulle hava varit gällande enligt denna lag, icke anses utan verkan på den grund att den, som bevittnat rättshandlingen, enligt äldre lags bestämmelser om vittnesjäv varit obehörig som vittne.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1946.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, hemställer att lagrådets utlåtande måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet genom utdrag av protokollet inhämtas över det av processlagberedningen i betänkande den 17 mars 1944 (SOU 1944: 9 och 10) framlagda förslaget till *lag med särskilda bestämmelser angående vittne vid vissa rättshandlingar*.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Sven Leffler.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 26 mars 1946.

Närvarande:

regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet den 15 januari 1946 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 12 januari 1946, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåttande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag med särskilda bestämmelser angående vittne vid vissa rättshandlingar*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Erik Söderlund.

Regeringsrådet *Kellberg* samt justitieråden *Guldberg* och *Ekberg* anförde:

I 1 § av den föreslagna lagen — som avser att reglera behörighetsvillkoren för de personer, vilka utgöra vittnen vid vissa rättshandlingar — stadgas, att om enligt lag avtal eller annan rättshandling skall äga rum eller eljest bekräftas med vittne, till vittne ej må tagas den, gent emot vilken rättshandlingen skall företagas, ej heller den, som är under femton år eller som på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten saknar insikt om betydelsen av sådan bekräftelse. Härtill har under 2 § fogats föreskrift, att därest till vittne tagits någon, som enligt 1 § ej är behörig som vittne, hans vittnesbekräftelse skall vid bedömande av rättshandlingens giltighet anses utan verkan.

Frånsett de angående testamentsvittnen meddelade bestämmelserna, vilka icke upptagas till behandling i detta sammanhang, lämna de olika stadganden, som här åsyftas, icke annan anvisning än att det skriftliga avtal, varom är fråga, skall ske med vittnen eller att viss rättshandling, som fordrar skriftlig form, skall bestyrkas med eller underskrivas av vittnen. Med hänsyn härtill är det förklarligt, att osäkerhet kommit att råda icke blott i fråga om de kvalifikationer, som skola fyllas av vittnena, utan även angående deras rättsliga funktion. Såsom processlagberedningen påpekat, kan av en del rättsfall slutas, att vittnenas medverkan vid tillkomsten av vissa slag

av rättshandlingar är en förutsättning för rättshandlingens giltighet; vittnena utgöra s. k. solennitetsvittnen. I brist på särskilda regler angående vittnenas behörighet — vilken i dessa fall är att hänföra till den tidpunkt, då rättshandlingen företogs — har man i viss utsträckning analogiskt tillämpat äldre RB:s regler om vittnesjäv. Vid andra rättshandlingar torde vittnena däremot, oaktat lagens ordalydelse närmast föranleder en strängare uppfattning, icke fylla annan uppgift än att vara bevisvittnen; i sådant fall bli enligt nuvarande processordning äldre RB:s jävsregler av betydelse med avseende å den rättegång, vari vittnena möjligen komma att åberopas. Det må framhållas, att vad sist anförts synes gälla en så viktig rättshandling som avtal om överlåtelse av fast egendom.

Beredningens förslag åsyftar att fastställa, att i samtliga fall, då enligt lag rättshandling skall ske med vittnen, dessa skola utgöra solennitetsvittnen och vid rättshandlingens tillkomst uppfylla de behörighetsvillkor, som föreskrivits i 1 §. Förslaget äger icke omedelbart samband med den nya processlagstiftningen. Att ändrade bevisregler tillkommit inverkar icke på den grundläggande frågan, huruvida i lag meddelade föreskrifter om vittnen vid vissa rättshandlingar äro att uppfatta så, att vittnena äro solennitetsvittnen eller allenast bevisvittnen. Visserligen måste det anses såsom en fördel, att uttryckliga bestämmelser givas om vittnenas behörighet, men förslaget ingriper i en sådan utsträckning på det civilrättsliga området, att en lagstiftning av angiven innebörd icke synes böra genomföras utan ytterligare utredning. En reglering, som går ut på att ovillkorligen fastslå, att de vittnen, varom här är fråga, alltid utgöra solennitetsvittnen, kräver mera omfattande överväganden än dem, som föregått det framlagda förslaget. Att formkravet försvagats i rättstillämpningen får kanske i viss mån hänföras till en reaktion mot den stränghet, som skulle utmärka formreglerna, om de vittgående vittnesjäven i äldre RB tillämpades, men även andra omständigheter torde ha medverkat, särskilt det betänkliga i att på grund av formfel häva ett faktiskt rättsläge, som bestått oklandrat en längre tid. Innan sådana åtgärder vidtagas, som kunna medföra skärpning av formföreskrifterna, synes det nödvändigt att närmare undersöka behovet av en dylik lagstiftning. Därvid måste beaktas, att de rättshandlingar, som skulle regleras, äro av växlande beskaffenhet och tjäna olika syften. Måhända skall det visa sig, att olägenheterna av det rådande tillståndet icke äro särskilt framträdande och göra sig mera gällande i teorien än i det praktiska rättslivet. Ytterligare torde böra övervägas, huruvida en skärpning av formkravet icke betingar, att preklusionsfrister införas med avseende å talan om ogilbighet; att låta denna fråga, såsom beredningen förutsatt, lösas genom senare lagstiftning kan icke anses lämpligt med hänsyn till de vådor för rättssäkerheten, som därav kunde bli följderna. I stället för att — såsom avsikten varit — avhjälpa den rättsosäkerhet, som föreligger på ifrågavarande område, kan förslaget befaras verka i motsatt riktning. Vidare må erinras om den pågående revisionen av lagbestämmelserna rörande köp och byte av fast egendom. Att föregripa de regler, som därvid komma att beslutas i fråga om formen vid fastighetsöverlåtelser, kan icke anses till-

rådligt, särskilt i betraktande av att den nu föreslagna lösningen skulle er-hålla giltighet allenast under kortare tid.

Intages den ståndpunkten, att den ifrågasatta lagstiftningen icke skall be-röra vittnens rättsliga funktion utan låta vittnena i fall, då de enligt nuva-rande rättstillämpning utgöra enbart bevisvittnen, fortfarande fylla samma uppgift, är att märka, att nya regler icke påkallas i avseende å sådana vittnen. Deras kvalifikationer regleras av föreskrifterna i 36 kap. nya RB, och att därjämte uppställa särskilda behörighetsvillkor, hänförliga till tiden för rätts-handlingens tillkomst, synes icke motiverat, med mindre vittnena i verklig-heten skola vara solennitetsvittnen. Det må ock framhållas, att de i försla-get upptagna behörighetsvillkoren skulle innefatta en från den nu angivna utgångspunkten mindre lämplig inskränkning vid jämförelse med de regler, som gälla för vittnens hörande i rättegång; är den, som åberopas till vittne, under femton år eller lider han av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten, äger nämligen rätten enligt 36 kap. 4 § nya RB med hänsyn till omständigheterna pröva, om han må höras som vittne.

Föranleder förslaget icke någon lagstiftningsåtgärd, komma uttryckliga bestämmelser rörande behörighetsvillkor för den, som fungerar i egenskap av solennitetsvittne, alltjämt att saknas. Detta kan visserligen anses som en brist, och mot de behörighetsvillkor, som upptagits i beredningens förslag, är väl i och för sig intet att erinra. Stora svårigheter möta emellertid, när det gäller att avfatta en lag i ämnet så, att den icke får en större räckvidd än förhållandena påkalla. Syftet bör nämligen vara allenast att reglera behörig-hetsvillkoren för de vittnen, vilka enligt nuvarande rättstillämpning utgöra solennitetsvittnen; såsom förut framhållits, föreligger nu ej anledning att i vi-dare mån överväga nya regler i ämnet. En så begränsad lagstiftning synes knappast låta sig genomföra. Fara är, att i alla de fall, i vilka en rättshand-ling skall ske med vittnen, dessa komme att betraktas som solennitetsvitt-nen; det lärer icke kunna undgås, att till sådana även hänföras vittnen vid fastighetsköp. Därmed skulle lagen i en icke avsedd omfattning beröra vitt-nens rättsliga funktion, och den bleve följaktligen utsatt för de invändningar, som kunna riktas mot det framlagda förslaget. Regleringen av ifrågavarande spörsmål är icke så angelägen, att dessa betänkligheter få vika. Sedan äldre RB:s vittnesjäv bortfallit, lärer, även om särskilda föreskrifter i förevarande hänseende icke meddelas, i praxis beträffande vittnen vid rättshandlingar komma att krävas, att vittne fyller de kvalifikationer, som enligt 36 kap. nya RB i allmänhet stadgas för att en person skall kunna höras under ed i rättegång. Såsom oskriven regel kommer alltså att gälla den föreskrift, som upptagits i förslagets huvudstadgande, nämligen att till vittne ej må tagas den, som är under femton år eller som på grund av sinnessjukdom, sinnes-slöhet eller annan rubbning av själsverksamheten saknar insikt om betydelsen av vittnesbekräftelsen. Att den, mot vilken rättshandlingen skall företas, icke själv kan vara vittne är utan vidare klart. Eftersom lagbestäm-melser icke finnas i ämnet och äldre RB:s vittnesjäv i praxis icke blivit i full utsträckning godtagna såsom behörighetsvillkor för solennitetsvittnen, torde

det kunna antagas, att nya RB komme att i förevarande hänseende bli av betydelse även vid bedömande av rättshandling, som ingåtts före nya RB:s ikraftträdande.

På nu anförda skäl kan det föreliggande lagförslaget icke tillstyrkas.

Justitierådet *Santesson* yttrade:

Beträffande innebörden av de föreslagna lagbestämmelserna har processlagberedningen — efter en redogörelse för rättstillämpningen på förevarande område — anfört bland annat: »Därest en rättshandling icke ingås under de former, som äro i lag föreskrivna, gäller, om ej annan bestämmelse meddelats, enligt allmänna rättsgrundsatsen, att rättshandlingen icke är giltig. En förutsättning för tillämpningen av denna grundsats är uppenbart, att fråga är om en föreskrift, som hänför sig till sättet för rättshandlingens tillkomst. Skulle föreskriften avse allenast den bevisning, som må vara tillåten för att i rättegång styrka rättshandlingens verklighet, kan utgången komma att bero av parternas ståndpunkt till bevisfrågan; såsom framgår av det föregående, har denna uppfattning i rättspraxis gjort sig gällande särskilt i fråga om köp av fast egendom. Om däremot, såsom skett uti förevarande lagförslag, såsom allmän fordran uppställs, att redan vid rättshandlingens företagande de personer, som skola medverka som vittnen, skola äga vissa kvalifikationer, torde avtalets giltighet böra, oberoende av bevisfrågan, bedömas uteslutande med hänsyn till förhållandena vid rättshandlingens tillkomst. En följd av de föreslagna bestämmelserna är alltså, att även vid fastighetsköp medverkan av vittnen kommer att utgöra en nödvändig form vid avtalets ingående.»

Beredningen synes sålunda avse att genom förslaget fastslå, att i alla fall, då enligt lag medverkan av vittnen kräves vid ingående av rättshandling, vittnena skola vara s. k. solennitetsvittnen. Biträde av vittnen skulle således i dessa fall bli ett nödvändigt element i formen för rättshandlingen, och i enlighet härmed skulle frånvaro av vittnen eller brist i vittnenas behörighet medföra rättshandlingens ogiltighet. Emellertid kan denna mening icke med säkerhet utläsas ur lagtexten. Stadgandets innebörd synes närmast vara att föreskriva endast, att en person för att kunna godkännas såsom vittne bör fylla vissa kvalifikationer och att, därest brist i detta hänseende föreligger, vittnesbekräftelsen anses som obefintlig. Däremot framgår icke tydligt, att förslaget avser att taga ställning till frågan, huruvida vittnena skola vara solennitets- eller bevisvittnen. Denna fråga skulle således vid nu angivna tolkning av stadgandet bli att bedöma enligt de för varje typ av rättshandlingar gällande reglerna.

Det kan för övrigt ifrågasättas, huruvida anledning föreligger att nu vidtaga en så långt gående förändring som den av beredningen förordade. På sätt framhållits i motiven har inom rättstillämpningen den viktigaste typen av ifrågavarande rättshandlingar, nämligen överlåtelse av fast egendom, under vissa omständigheter godkänts utan hinder av att kravet på vittnen icke uppfyllts. Även om praxis på detta område avviker från den ursprungliga innebörden av 1 kap. 2 § JB, synes det icke påkallat att nu införa en annan ord-

ning. Av betydelse är härvid bland annat, att det inom lagberedningen pågående arbetet med en revision av jordabalken kan antagas komma att leda till nya bestämmelser om formen för överlåtelse av fast egendom. Den nu förordade ändringen skulle därför, såvitt angår fastighetsöverlåtelser, antagligen komma att gälla endast under en kort tid. Ej heller beträffande andra formfördrande rättshandlingar synes det lämpligt att nu skärpa formkravet. En dylik ändring torde icke böra vidtagas utan en mera ingående undersökning rörande de olika rättsinstitut, som skulle beröras av skärpningen, och utan att behov visats föreligga av en sådan ändring. Att kravet på vittnen icke alltid upprätthålles torde visserligen till en del sammanhånga med de nuvarande vittnesjäven men synes huvudsakligen bero av andra omständigheter, främst obenägenheten att på grund av formfel rubba ett rättsläge, som bestått kanske under en längre tid. En närmare utredning skulle antagligen giva vid handen, att åtminstone i vissa fall formkravet icke bör skärpas utan att samtidigt preklusionsfrister införas för väckande av talan om rättshandlingens ogiltighet. Den av beredningen förordade utvägen att låta denna fråga lösas genom senare lagstiftning synes betänkelig med hänsyn till därav följande vådor för rättssäkerheten. Märkas bör slutligen, att den föreslagna ändringen beträffande vittnenas uppgift icke direkt sammanhänger med rättsgångsreformens genomförande. Den omständigheten, att bestämmelserna om processuella vittnesjäv avskaffas, behöver icke inverka på frågan om vittnenas funktion vid rättshandlingar.

Ehuru sålunda en lagstiftning av den innebörd, som beredningen förordat, icke kan anses påkallad, synes behov föreligga av en viss rättslig reglering på förevarande område. Såsom beredningen anført torde beträffande vittnen vid rättshandlingar — härvid bortses från testamente, beträffande vilket särskilda föreskrifter gälla — äldre RB:s regler om vittnesjäv i viss omfattning ansetts tillämpliga. Då genom nya RB:s sättande i kraft nämnda regler försvinna, kan tvekan uppstå vilka krav böra ställas på vittnen vid rättshandlingar. Att bestämmelserna rörande testamentsvittnen icke kunna utan vidare tillämpas beträffande andra rättshandlingar synes klart. De särskilda förhållanden, som föranlett, att i fråga om testamente uppställts vissa jämförelsevis stränga formföreskrifter, göra sig icke gällande vid rättshandlingar i övrigt. Därest lagbestämmelser i ämnet icke meddelas, torde visserligen nya RB:s bestämmelser om vittnen kunna erbjuda någon ledning, men osäkerhet kommer dock att råda angående de kvalifikationer, som vittnen vid rättshandlingar skola fylla, och denna osäkerhet kan medföra rättsförlust ej endast för kontrahenterna utan även i åtskilliga fall för andra rättsägare. En annan fråga, som kan föranleda tvekan, är verkan av vittnesjävens avskaffande såvitt angår rättshandling ingången före nya RB:s ikraftträdande i fall då för närvarande fordras, att rättshandlingen skall företagas med ojäviga vittnen. Enligt vedertagna grunder skall en rättshandlings giltighet prövas med hänsyn till den vid tiden för rättshandlingens ingående gällande lagen, och detta skulle leda till att, därest ett vittne enligt nämnda lag var jävigt, vittnesbekräftelsen skulle anses utan verkan,

även om vittnet efter nya RB:s ikraftträdande skulle vara behörigt såsom vittne. En sådan ordning kan icke anses tillfredsställande.

På grund av vad sålunda anförts finner jag önskvärt, att man genom lag undanröjer den osäkerhet, som uppkommer genom vittnesjävens avskaffande. Därvid bör föreskrivas, att därest enligt lag erfordras, att avtal eller annan rättshandling företages eller eljest bekräftas med vittne, som sådant vittne ej må godkännas den, mot vilken rättshandlingen skall företagas, ej heller den, som är under femton år eller som på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten saknar insikt om betydelsen av sådan bekräftelse, ävensom att, om till vittne tagits någon som enligt vad nu sagts ej är behörig som vittne, hans vittnesbekräftelse skall vara utan verkan. Tillika bör erinras att om testamentsvittne är särskilt stadgat. Däremot torde det icke vara erforderligt att upptaga bestämmelse, att därest vittne åberopas till bevis i rättegång, vad i nya RB är stadgat om sådant bevis skall gälla. Att så är förhållandet, torde vara tydligt utan uttrycklig föreskrift. I ett övergångsstadgande bör föreskrivas, att lagen skall äga tillämpning även vid bedömande av vittnesbekräftelse å rättshandling, som ingåtts före lagens ikraftträdande.

Den nu förordade lagen skulle komma att gälla såväl solennitets- som bevisvittnen. Förslaget skulle emellertid icke reglera frågan om vittnenas funktion. Anses jämlikt lag eller praxis rättshandling under vissa förutsättningar kunna godkännas utan vittnen eller med endast ett vittne, sker däri icke någon ändring. Ej heller föregriper förslaget den blivande lagstiftningen om överlåtelse av fast egendom. Det gör nämligen — bortsett från frågan om vittnenas kvalifikationer — ej ändring i nu gällande praxis, och det kan antagas, att nämnda lagstiftning, därest den kommer att innebära, att överlåtelse av fast egendom skall ske med vittnen, måste beträffande behörigheten uppställa åtminstone de krav, som nu föreslås.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 april 1946.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler lagrådets den 26 mars 1946 avgivna utlåtande över det den 12 januari 1946 till lagrådet remitterade förslaget till *lag med särskilda bestämmelser angående vittne vid vissa rättshandlingar*.

Föredraganden anför följande.

I åtskilliga lagar förekomma stadganden, enligt vilka avtal eller andra rättshandlingar på privaträttens område skola äga rum eller bestyrkas med vittnen. Exempel på dylika rättshandlingar äro köp, byte och gåva av fast egendom, medgivande till inteckning i fast egendom, arvskitte, testamente, äktenskapsförord, avtal om underhåll åt barn utom äktenskap samt lös-öreköp. Med anledning av att de processuella vittnesjäven icke bibehållits i nya RB har processlagberedningen funnit påkallat att undersöka, om och i vilken utsträckning nya RB:s reglering av vittnesbeviset kunde utöva inverkan på ifrågavarande bestämmelsers innebörd. Som resultat av denna undersökning har framlagts nyss omförmälda förslag, vilket ingår i beredningens den 17 mars 1944 avgivna betänkande med förslag till lag om införande av nya RB m. m. (SOU 1944: 9 och 10). Jag anhåller nu att få redogöra för de skäl, som föranlett förslaget, och dess huvudsakliga innebörd. I övrigt får jag hänvisa till beredningens betänkande.

Beredningen har till en början framhållit, att i här åsyftade stadganden i allmänhet saknades varje föreskrift om de kvalifikationer som vittnena skulle fylla. Bestämmelserna innehöлле allenast, att det skriftliga avtal, varom vore fråga, skulle ske med vittnen eller att viss rättshandling, som fordrade skriftlig form, skulle bestyrkas med eller underskrivas av vittnen. Ett undantag utgjorde de bestämmelser om testamentsvittnen, som funnes meddelade i 2 kap. testamentslagen. Enligt dessa finge till testamentsvittne tagas allenast den, som uppfyllde vissa angivna kvalifikationer. Dessa kvalifikationer skulle alltså föreligga vid den tidpunkt, då testamentet upprättades, och formföreskriften vore uppfylld, även om vittnet sedermera förlorade så-

dan kvalifikation samt eventuellt ej kunde höras som vittne i rättegång om testamentet. Med hänsyn till frånvaron av bestämmelser i andra fall kunde enligt beredningen den slutsatsen ligga nära till hands, att i dessa fall äldre RB:s jävsregler vore av betydelse endast då person, som bevittnat rättshandlingen, i rättegång därom åberopades som bevis. Med en sådan uppfattning skulle upphävandet av nuvarande jävsregler inverka allenast i fråga om bevisningen. Vittnena skulle kunna åberopas, ehuru enligt äldre lag hinder därför mött. Om däremot de i äldre RB upptagna jävsreglerna skulle hänföras till den tidpunkt, då rättshandlingen ägde rum, och alltså en person, mot vilken jäv då föreläge, icke vore behörig att bevittna rättshandlingen, gestaltade sig förhållandena annorlunda. Verkan av jävsbestämmelsernas upphävande vore då icke längre en processuell utan en civilrättslig fråga.

Beredningen påvisar härefter att, enligt vad av åtskilliga rättsfall framginge, beträffande vissa avtal äldre RB:s jävsregler ansetts hänförliga till den rättegång, vari vittnena åberopades, och vittnena sålunda uppfattats som bevisvittnen. Därest mellan kontrahenterna varit ostridigt, att så avtalats som handlingen innehölle eller att avtalshandlingen blivit egenhändigt undertecknad av den kontrahent, som påstått avtalets ogiltighet, och behov av bevisning därom alltså icke förelegat, hade i fråga om fastighetsköp den omständigheten, att överlåtelsehandlingen icke varit bestyrkt med vittnen eller att något av vittnena på grund av jäv icke kunnat höras i rättegången, ej ansetts medföra avtalets ogiltighet. Om vid fastighetsköp säljaren däremot bestritt, att köp kommit till stånd, och bevisning därom erfordrats, hade i vissa fall jäv, som förelegat mot vittnenas hörande i rättegången, lett till köpets ogiltighet.

Den ståndpunkt, som sålunda kommit till uttryck i vissa fall, kunde emellertid, enligt vad i betänkandet vidare uttalas, icke sägas ha i rättstillämpningen blivit erkänd beträffande alla rättshandlingar, där medverkan av vittnen vore föreskriven. Sålunda hade äktenskapsförord fränkänts giltighet, enär handlingen icke blivit bestyrkt av två ojäviga vittnen. Även avtal om erkännande av faderskap hade av liknande skäl ansetts sakna verkan. Av dessa rättsfall torde enligt beredningen kunna dragas den slutsatsen att, oberoende av bevisfrågan, för ifrågavarande handlingars giltighet fordrades, att vittnen bestyrkt handlingen och att vittnena därvid varit ojäviga.

Beredningen framhåller, att enligt rådande rättstillämpning olika regler sålunda syntes gälla i fråga om vittnens kvalifikationer och deras betydelse vid skilda grupper av rättshandlingar. Det kunde icke undgås, att detta förhållande ledde till rättsosäkerhet och detta desto mera som det även i rättstillämpningen torde vara i viss mån oklart, huruvida vissa rättshandlingar t. ex. inteckningsmedgivande eller arvskifte skulle hänföras till den ena eller andra gruppen. Denna osäkerhet komme otvivelaktigt ytterligare att ökas genom avskaffande av de processuella vittnesjäven och ovissheten om denna åtgärds inverkan å de nu gällande rättsreglerna. Beredningen hade därför ansett sig böra, i samråd med lagberedningen, undersöka möjligheten av mera enhetliga bestämmelser i fråga om samtliga de rättshandlingar, som här avsåges.

I sådant hänseende anföres i betänkandet, att fordran på skriftlig form och medverkan av vittnen vid vissa rättshandlingar uppenbarligen hade ett dubbelt syfte. Med hänsyn till dessa rättshandlingars betydelse ej allenast för kontrahenterna utan även i många fall för andra rättsägare hade till förebyggande av rättsosäkerhet ansetts böra uppställas särskilda garantier mot ovisshet om rättshandlingens existens och innehåll. Dessa garantier vore av betydelse såväl i materiellt hänseende för rättshandlingens giltighet som ur processuell synpunkt i händelse av framtida tvist. I regel torde de ifrågasvarande garantierna tillgodose båda dessa syften. Att det processuella syftet tillgodosåges låge för övrigt, liksom vid rättshandlingar i allmänhet, i kontrahenternas eget intresse.

Från allmän rättsosäkerhetssynpunkt torde enligt beredningen de garantier, som avsåge rättshandlingens giltighet, äga den största betydelsen. För såväl kontrahenterna själva som för andra rättsägare vore det av synnerlig vikt, att de med hänsyn till förhållandena vid rättshandlingens tillkomst kunde fastställa, huruvida de i lag föreskrivna formerna vore iakttagna och om rättshandlingen från denna synpunkt vore bindande. Att låta denna fråga bero av omständigheter, som inträffade först efter handlingens tillkomst, kunde icke anses tillfredsställande. Beredningen hade funnit övervägande skäl tala för att de krav i fråga om särskilda kvalifikationer, som borde uppställas å personer vilka skulle medverka som vittnen, hänförde sig till rättshandlingens tillkomst i överensstämmelse med vad som redan nu gällde i fråga om testamentsvittnen. Att sträcka dessa krav så långt som skett i fråga om testamentsvittnen syntes dock beträffande de rättshandlingar, varom nu vore fråga, icke vara att tillråda. Än mindre torde ett bibehållande av de nuvarande vittnesjäven kunna ifrågakomma. En sådan fordran skulle kunna leda till att till följd av en ofta ursäktlig okunnighet hos ena eller andra kontrahenten om vittnes kvalifikationer en rättshandling, som under lång tid ansetts för giltig, i en därefter väckt rättegång komme att befinnas ogiltig. En sådan ogiltighetsförklaring skulle beträffande det stora flertalet av de rättshandlingar, varom här vore fråga, vålla svåra rubbningar. Det vore därför av vikt, att ej andra krav uppställdes i fråga om vittnenas kvalifikationer än sådana, varom kontrahenterna kunde skaffa sig kännedom utan mera ingående undersökning av vittnenas personliga förhållanden. Från denna utgångspunkt torde enligt beredningen vara lämpligt att anknyta till de regler, som enligt 36 kap. 13 § nya RB gällde i fråga om vittnes hörande under ed eller sanningsförsäkran. Därigenom tillgodosåges i viss mån även vittnenas betydelse ur bevissynpunkt.

På grund av vad sålunda anförts har i beredningens lagförslag (1 §) föreskrivits, att om enligt lag avtal eller annan rättshandling skall äga rum eller eljest bekräftas med vittne, till vittne ej må tagas den, gent emot vilken rättshandlingen skall företagas, och ej heller den som är under femton år eller som på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsvärksamheten saknar insikt om betydelsen av sådan bekräftelse.

Beredningen erinrar, att lagförslaget icke avsåge fall, då av annan grund än föreskrift i lag avtal eller annan rättshandling skulle bekräftas med vittnen. Å andra sidan vore — med undantag för testamenten, för vilka nuvarande bestämmelser alljämt borde gälla — de föreslagna bestämmelserna tillämpliga å alla rättshandlingar av privaträttslig natur, där medverkan av vittne vore föreskriven som form. Beredningen omnämner i detta hänseende, förutom rättshandlingar vilka redan i det föregående angivits, även samtycke av make till avyttring av eller inteckning för gäld i fast egendom eller tomträtt enligt 6 kap. 4 § GB, förklaring om arvsrätt enligt 3 kap. 3 § lagen om arv, nyttjanderättshavares samtycke till överlåtelse av eller annat förfogande över fast egendom eller tomträtt enligt 4 kap. 6 § testamentslagen samt upplåtelse av panträtt i spannmål enligt lagen den 20 juni 1924.

Beträffande verkan av att en rättshandling icke inginges under de former, som vore i lag föreskrivna, framhåller beredningen, att enligt allmänna grundsatser rättshandlingen i sådant fall vore ogiltig, om ej annan bestämmelse meddelats. En förutsättning för tillämpningen av dessa grundsatser vore emellertid, att fråga vore om en föreskrift som hänförde sig till sättet för rättshandlingens tillkomst. Skulle föreskriften avse allenast den bevisning som kunde vara tillåten för att i rättegång styrka rättshandlingens verklighet, kunde utgången komma att bero av parternas ståndpunkt till bevisfrågan. Denna uppfattning hade i rättspraxis hittills gjort sig gällande särskilt i fråga om köp av fast egendom. Om däremot, såsom skett i beredningens lagförslag, som allmän fordran uppställdes, att redan vid rättshandlingens företagande de personer, som skulle medverka som vittnen, skulle äga vissa kvalifikationer, torde avtalets giltighet böra, oberoende av bevisfrågan, bedömas uteslutande med hänsyn till förhållandena vid rättshandlingens tillkomst. En följd av de föreslagna bestämmelserna vore alltså, att även vid fastighetsköp medverkan av vittnen komme att utgöra en nödvändig form vid avtalets ingående.

Något uttryckligt stadgande i nu berörda hänseende har icke upptagits i förslaget. Detta motiveras med att beredningen icke hade att behandla de formkrav, som i övrigt vore uppställda för de rättshandlingar varom här vore fråga, och att för vissa rättshandlingar även kunde gälla särskilda bestämmelser. Beredningen har däremot ansett lämpligt att i förslaget (2 §) intaga föreskrift, att en vittnesbekräftelse, som icke fyllde de i förslaget angivna fordringarna, skulle vid bedömande av rättshandlingens giltighet vara utan verkan.

I detta sammanhang anför beredningen, att det kunde ifrågasättas att till förebyggande av rättsosäkerhet i fall, då en ogiltighetsförklaring skulle medföra särskilt svåra rubbningar, införa en viss preklusionsfrist för väckande av talan därom. Vad anginge överlåtelse av fast egendom hade ifrågavarande synpunkter i tysk rätt tillgodosetts genom bestämmelse, att ehuru föreskriven form för överlåtelsen ej iakttagits, överlåtelsen dock erhöles giltighet genom inskrivning i fastighetsboken. Då emellertid behovet av en sådan

preklusionsfrist icke kunde anses föranlett av den av beredningen föreslagna lagändringen och för dess upptagande i lagstiftningen torde krävas särskild undersökning, som beredningen icke vore i tillfälle att verkställa, hade ett sådant stadgande ansetts icke böra föreslås i detta sammanhang.

Beredningen har även närmare ingått på frågan om den föreslagna lagens inverkan på rättshandlingar, som företagits före lagens ikraftträdande. Där- om framhålles, att enligt de grundsatser, som i allmänhet ansåges gälla i fråga om ny civillags tillämpning, äldre lag skulle fortfarande gälla i detta hänseende. Tillämpningen av ny processlag vore däremot oberoende av den tidpunkt, då den rättshandling som vore föremål för tvist företogs. Tydligt vore enligt beredningen, att i de fall då vittnena ansetts intaga ställningen som bevisvittnen bestämmelserna i nya RB om bevis genom vittnen skulle ersätta äldre RB:s bestämmelser i ämnet. Huruvida de personer, som bevittnat köp av fast egendom, enligt äldre lag skulle varit jäviga att såsom vittnen höras i rättegång angående köpet, vore alltså utan betydelse, även om köpet slutits före nya lagens ikraftträdande. Vad anginge verkan av att köpet ingåtts utan vittnen, borde däremot äldre rätt gälla. I de fall, då vittnenas kvalifikationer vore att hänföra till tidpunkten för avtalets tillkomst, vore läget ett annat. Denna fråga vore av privaträttslig natur och avtalets giltighet skulle principiellt sett även i detta hänseende vara att bedöma enligt äldre lag. Tillräckliga skäl torde emellertid enligt beredningens mening ej föreligga att ens för detta fall upprätthålla äldre lags jävsbestämmelser. Om den som anlitats som vittne varit behörig därtill enligt nya lagen, borde vittnesbekräftelsen gälla. Mot denna ståndpunkt kunde visserligen invändas, att därigenom vissa rättshandlingar erhöle giltighet, som enligt äldre lag saknat sådan. Men denna konsekvens av vittnesjävens upphävande kunde inträda även i fall, då vittnena ansåges som bevisvittnen. Med hänsyn därtill och till den osäkerhet, som rådde i fråga om vittnenas ställning vid olika slag av rättshandlingar, ansåge beredningen den förordade lösningen vara att föredraga.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts har beredningen som övergångsstadgande föreslagit, att i fråga om avtal eller annan rättshandling, som ägt rum före lagens ikraftträdande, äldre lag skall gälla, dock med det undantaget att vittnesbekräftelse, som skulle varit gällande enligt den föreslagna lagen, icke må anses utan verkan på den grund att den, som bevittnat rättshandlingen, enligt äldre lags bestämmelser om vittnesjäv varit obehörig som vittne.

Förevarande förslag har föranlett ett särskilt yttrande av en ledamot i processlagberedningens rådgivande nämnd. Härads hövdingen Lindstedt har sålunda för sin del icke velat biträda förslaget. Enligt hans mening vore den föreslagna lagen obehövlig såvitt därmed åsyftades att giva positiva regler om vittneshabiliteten. Även efter nya RB:s ikraftträdande torde utan särskilt lagstadgande komma att gälla vad som utsades i förslagets huvud-

bestämmelse, d. v. s. att till vittne icke kunde tagas den, mot vilken rätts-handlingen företoges, eller den, som vore under femton år eller som på grund av sinnessjukdom m. m. saknade insikt om betydelsen av vittnesbekräftelsen. Säkerligen komme också utan särskild lagbestämmelse att iakttagas vad i förslaget föreskrivits om verkan av vittnesbekräftelse, som avgivits av obehörig person. Reservanten har härutöver gjort gällande, att den föreslagna lagen vore ägnad att medföra vissa betänkliga konsekvenser. Därutinnan erinras bland annat, att den omständigheten att enligt den fria bevisprövningens grundsatser envar, med vissa i RB angivna undantag, kunde höras som vittne i rättegång angående rättshandlings innebörd icke innebure, att alla vittnesutsagor komme att tillerkännas samma bevisvärde. Från denna synpunkt måste alltjämt givas företräde åt vittnen, som varit ojäviga enligt äldre rättsbestämmelser. I händelse av tvist vore alltså icke alltid tillräckligt att vid rättshandling anlåtats vittnen, som uppfyllde allenast de i lagförslaget angivna kvalifikationerna. Även om så småningom rättstillämpningen komme att medföra att större försiktighet i regel iakttoges vid valet av vittnen, syntes likväl den lag olämplig, som kunde medföra konsekvenser av antydd art.

Reservanten har på dessa skäl funnit sig böra avstyrka förslaget. Om en lagstiftning i ämnet ansåges erforderlig, syntes den böra givas sådant innehåll, att om avtal eller annan rättshandling enligt lag skulle äga rum eller eljest bekräftas med vittnen, till vittne ej finge tagas den gentemot vilken rättshandlingen skulle företagas, ej heller den som, då han åberopades till bevis i rättegång, enligt vad i RB stadgades ej finge avlägga ed eller försäkran eller ej vore skyldig att avlägga vittnesmål.

Departementschefen.

Som framgår av det anförda ha i rättspraxis de lagbestämmelser som föreskriva vittnens medverkan vid avtal eller andra rättshandlingar på privaträttens område kommit att tillämpas på olika sätt för skilda slag av rättshandlingar. I vissa fall har medverkan av vittnen betraktats som en nödvändig form för rättshandlingens ingående. Vittnena ha ansetts vara vad man brukar beteckna som solennitetsvittnen. I fråga om andra slag av rättshandlingar har däremot vittnenas medverkan tillmätts avgörande betydelse endast om någon av kontrahenterna bestrider att rättshandlingen kommit till stånd och vittnena skola höras därom. När vittnenas uppgift sålunda ansetts begränsad till att de skulle vid behov kunna framträda som bevisvittnen i rättegång, har därav ansetts följa, att om rättshandlingens tillkomst i och för sig är ostridig mellan parterna, den kan godkännas även om lagens föreskrifter angående medverkan av vittnen icke vederbörligen iakttagits. Denna ståndpunkt har i rättspraxis kommit till uttryck särskilt i fråga om fastighetsköp.

Frågan i vad mån bevisvittnen må kunna höras i rättegång har hittills varit att bedöma med stöd av äldre RB:s regler om vittnesjäv. För solennitetsvittnen har i rättstillämpningen uppställts krav på att vittnena skola ha varit ojäviga vid tiden för rättshandlingens ingående. I saknad av ut-

tryckliga bestämmelser om vittnenas kvalifikationer ha även beträffande dessa vittnen äldre RB:s regler om vittnesjäv ansetts kunna i större eller mindre utsträckning tillämpas.

Processlagberedningen har med anledning av att de processuella vittnesjäven icke bibehållits i nya RB funnit sig böra upptaga hithörande spörsmål till särskild behandling. Enligt det av beredningen framlagda förslaget skulle för alla här avsedda rättshandlingar — med undantag för testamente, varom särskilda bestämmelser äro meddelade — uppställas enhetliga krav på vittnenas behörighet. Dessa krav skola enligt förslaget hänföra sig till tiden för rättshandlingens ingående. Vittnena skulle således i samtliga fall vara solennitetsvittnen. De uppställda behörighetsvillkoren ansluta sig i huvudsak till de i 36 kap. 13 § nya RB angivna förutsättningarna för avläggande av ed eller sanningsförsäkran. Uteslutna från att anlitas som vittnen vid rättshandlingar skulle sålunda vara — förutom den mot vilken rättshandlingen skall företagas — den som är under femton år eller som på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten saknar insikt om betydelsen av vittnesbekräftelsen.

Lagrådet har funnit sig böra avstyrka en lagstiftning av nu angiven innebörd. Därvid ha tre ledamöter uttalat, att några lagbestämmelser i ämnet överhuvud ej borde meddelas i detta sammanhang, varemot en ledamot tillstyrkt lagstiftning, om den begränsades till att avse frågan om vittnenas behörighet.

För majoritetens ståndpunkt har varit avgörande, att en lagstiftning, som i föreslagen utsträckning komme att ingripa på det civilrättsliga området, icke borde genomföras utan att ytterligare utredning verkställdes beträffande frågan om vittnenas funktion, d. v. s. deras ställning som bevis- eller solennitetsvittnen. Innan åtgärder vidtoges som kunde medföra en skärpning av gällande formföreskrifter, borde sålunda behovet därav för olika slag av rättshandlingar närmare undersökas; en skärpning av formkravet kunde tänkas medföra, att preklusionsfrister borde införas för talan om ogiltighet. Om åter lagstiftningen begränsades, så att den icke avsåge vittnenas rättsliga funktion utan läte vittnen i de fall, då de enligt nuvarande rättstillämpning utgjorde endast bevisvittnen, fortfarande fylla samma uppgift, kunde enligt majoritetens uppfattning nya regler icke anses erforderliga beträffande sådana vittnen. Deras kvalifikationer reglerades av föreskrifterna i 36 kap. nya RB, och det kunde ej vara motiverat att därutöver uppställa särskilda behörighetsvillkor, som hänförde sig till tiden för rättshandlingens tillkomst. Vad anginge förutsättningarna för en lagstiftning, som avsåge endast behörigheten för solennitetsvittnen, mötte enligt majoritetens mening så stora svårigheter vid angivande av lagens räckvidd, att en sådan lagstiftning knappast läte sig genomföra. Att uttryckliga bestämmelser alljämt komme att saknas rörande behörighetsvillkor för solennitetsvittnen kunde visserligen anses som en brist, och mot de föreskrifter som härutinnan meddelats i beredningens förslag vore i och för sig intet att erinra. Även utan uttryckliga bestämmelser kunde emellertid förväntas, att tillräcklig ledning i detta avseende skulle erhållas med stöd av nya RB.

Den ledamot som förordat en begränsad lagstiftning i ämnet har på liknande skäl ställt sig avvisande mot en lag som skulle innebära att vittnena i samtliga fall bleve att betrakta som solennitetsvittnen. Som skäl för att en viss rättslig reglering på området likväl borde komma till stånd har denne ledamot åberopat, att med de processuella vittnesjävens försvinnande tvekan kunde uppstå rörande de krav som borde ställas på vittnen vid rättshandlingar. Även för bedömande av rättshandlingar som ingåtts före nya RB:s ikraftträdande kunde i sådana fall, då enligt gällande rätt vittnena ansåges som solennitetsvittnen, saknaden av särskilda bestämmelser i ämnet leda till otillfredsställande resultat. Enligt denne ledamot borde — utan att någon ändring genomfördes i fråga om vittnenas funktion som bevis- eller solennitetsvittnen — beträffande samtliga rättshandlingar av här ifrågasvarande slag meddelas bestämmelser om vittnenas behörighet av den innebörd som beredningen föreslagit. I ett övergångsstadgande borde därjämte föreskrivas, att lagen skulle äga tillämpning även vid bedömande av vittnesbekräftelse å rättshandling som ingåtts före lagens ikraftträdande.

För egen del finner jag väl, med hänsyn till beskaffenheten av de krav som skulle gälla beträffande vittnenas kvalifikationer, föga antagligt att några större olägenheter skulle vara att förvänta i händelse beredningens förslag upphöjdes till lag. I sådana fall, då vittnena enligt gällande rätt äro att betrakta som bevisvittnen, skulle dock kunna inträffa, att en rättshandling som företagits utan vittnen eller med allenast ett behörigt vittne måste förklaras ogiltig, ehuru den med nuvarande rättstillämpning kunnat godkännas därför att rättshandlingens tillkomst i och för sig är ostridig. På sätt framhållits såväl av beredningen som inom lagrådet kunde ifrågasättas att för dylika fall införa preklusionsfrister för talan om ogiltighet. Härför torde emellertid krävas en ganska ingående utredning av frågan om vittnenas uppgift vid olika slag av rättshandlingar m. m. Under dessa omständigheter och då, såsom inom lagrådet framhållits, sistnämnda fråga såvitt angår fastighetsöverlåtelse kan väntas komma i ett annat läge i samband med införandet av en ny jordabalk, har även jag funnit det lämpligast, att en lagstiftning som på föreslaget sätt skulle beröra vittnenas rättsliga funktion icke genomföres i detta sammanhang.

I likhet med en ledamot av lagrådet finner jag dock behöfligt, att föreskrifter meddelas om de behörighetskrav som skola ställas på vittnen vid rättshandlingar. Nya RB torde knappast lämna tillräcklig ledning i detta hänseende. Det må sålunda framhållas, att enligt nämnda balk förutsättningar för att vittnesförhör överhuvud må tillåtas icke helt sammanfalla med villkoren för vittnesförhör under ed eller sanningsförsäkran. Icke heller upptager nya RB någon direkt motsvarighet till det av beredningen uppställda villkoret, att som vittne vid rättshandling ej må anlitas den mot vilken rättshandlingen skall företagas. Att uttryckligt besked i dessa frågor meddelas får anses angeläget eftersom det i första hand skall ankomma på de enskilda att själva avgöra vad som är att iakttaga vid rättshandlingars ingående.

Som framhållits av majoriteten inom lagrådet föreligger behov av bestämmelser i ämnet närmast med avseende å solennitetsvittnen. I vad mån vittnen vid rättshandlingar äro att hänföra till solennitets- eller bevisvittnen torde emellertid beträffande vissa slag av rättshandlingar alltjämt vara oklart. Det är fördenskull i nuvarande läge knappast görligt att söka begränsa den avsedda lagstiftningen att gälla enbart solennitetsvittnen. Om behörighetsvillkoren fastställas i överensstämmelse med vad beredningen föreslagit, behöver det emellertid enligt min mening ej möta några betänkligheter att låta dem gälla även för bevisvittnen.

På nu anförda skäl är jag beredd att tillstyrka lagstiftning av den innebörd som förordats av en ledamot i lagrådet. Lagstiftningen bör sålunda avse såväl bevisvittnen som solennitetsvittnen. För samtliga fall torde böra gälla, att som vittne ej får godkännas den som ej uppfyller de behörighetsvillkor som angivits i beredningens förslag. Om till vittne tagits någon som sålunda ej är behörig, skall hans vittnesbekräftelse anses vara utan verkan. Vad det sistnämnda innebär med avseende å rättshandlingens giltighet får bedömas efter allmänna grundsatser. I fråga om solennitetsvittnen kan bristande behörighet leda till att rättshandlingen förklaras ogiltig; om vittnena däremot äro att betrakta som bevisvittnen, lärer det alltjämt vara möjligt att under vissa förutsättningar godkänna en rättshandling som ingåtts utan behöriga vittnen. Om testamentsvittnen bör gälla vad därom är stadgat.

I beredningens förslag hade upptagits en erinran, att om vittnet åberopades till bevis i rättegång, skulle gälla vad i nya RB är stadgat om sådant bevis. Att så är förhållandet torde emellertid vara tydligt utan uttrycklig föreskrift.

Den nya lagstiftningen torde böra träda i kraft den 1 januari 1948. Såsom förutsatts av nyssnämnda ledamot av lagrådet torde en särskild övergångsbestämmelse böra meddelas med avseende å rättshandlingar, som ingåtts före lagens ikraftträdande. Enligt allmänna civilrättsliga grunder skall en rätts-handlings giltighet prövas med hänsyn till den vid tiden för rättshandlingens ingående gällande lagen. Om beträffande rättshandlingar, som ingåtts före lagens ikraftträdande, förutsatts medverkan av solennitetsvittnen, skulle alltså vid bedömande av rättshandlingens giltighet krävas, att vittnena varit behöriga enligt äldre lag. Då det måste anses otillfredsställande att i detta hänseende tillämpa strängare villkor än som gälla enligt den nya lagen, synes skäligt att denna erhåller tillämpning även i nu berörda fall. Bestämmelser av enahanda innebörd hade upptagits även i beredningens förslag. För bevisvittnen torde icke behöva räknas med motsvarande spørsmål. För deras hörande i rättegång komma nya RB:s regler att bli omedelbart tillämpliga.

I enlighet med vad nu angivits har jag låtit inom justitiedepartementet utarbeta ett nytt förslag till *lag med särskilda bestämmelser angående vittnen vid vissa rättshandlingar*.

Föredraganden hemställer härefter, att det inom justitiedepartementet upprättade förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Stefan Stiernstedt.